



**LAMATISTE KÄSITLUS-
ENNETAMINE JA
KONSERVATIIVNE RAVI**
Eesti ravijuhend

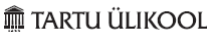


**Regina Palatu
Ulla Raid
Märts 2015**






**Ravijuhendi töörühma
liikmed**

Raul-Allan Kiivet (kaasjuhataja)	TÜ tervishoiuinstituut, professor, instituudi juhataja
Jelena Leibur (kaasjuhataja)	SA EELK Tallinna Diakooniahaigla, sisearst
Irina Jelagina	SA TÜK spordimediitsiini ja taastusravi kliinik, SA TÜK sisekliinik, eriõde (geriaatria), koduõde
Regina Palatu	Ida-Tallinna Keskhaigla, neuroloogiakeskus, õendusjuht
Helena Tern	Põhja-Eesti Regionaalhaigla, haavaravi kabineti õde
Katrin Pauska	OÜ PA Taim ja Nerro, pereõde
Sirje Vaask	Eesti Haigekassa kuni 2014. a september, tervishoiuosakond, kvaliteeditalituse juht
Kersti Esnar	Eesti Haigekassa, alates 2014. a septembrist, tervishoiuosakond, hinnakujunduse talituse juht



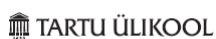
Ravijuhendi sekretariaadi liikmed

Anneli Rätsep (sekr.juht)	vanemteadur, TÜ peremeditsiinikliiniku perearst, OÜ Ülikooli Perearstikeskus, Eesti Perearstide Selts, EURACT
Marit Kiljako	Tartu Tervishoiu Kõrgkool, SA TÜK ...
Lilli Gross	Linnamõisa Perearstikeskus, pereõde
Tiina Tõemets	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool
Hedy Lehtmaa	Salo linn (tööandja), Soome, õde, (sotsiaali- ja tervisesalan ammatijärjestö), Tehy liige
Ivika Leik	Eesti Haigekassa, ravimiosakond, ravimispetsialist
Anna Vesper	Eesti Haigekassa, tervishoiuosakond, kvaliteeditalitus, tervishoiuspetsialist
Ulla Raid	Eesti Haigekassa, tervishoiuosakond, kvaliteeditalitus, tervishoiu peaspetsialist, metoodiline tugi



Ravijuhendi eesmärk

Ravijuhend ühtlustab õendus- ja hooldustöötajate teadmisi lamatiste ennetamismeetmetest ja juba tekkinud lamatishaavandite esmast käsitlust, vähendades seeläbi patsiendi vaevusi ja tervishoiukulusid





Ravijuhend käsitleb (1) - ennetamine

- **Lamatiste tekkeriski hindamine**
- **Survejaotust vähendavate abivahendite kasutamine**
- **Patsiendi asendi muutmine**
- **Nahahooldus- ja nahakaitsevahendite kasutamine**
- **Toitumissoovitused**



Ravijuhend käsitleb (2) – konservatiivne ravi

- **Patsiendi asendivahetus**
- **Spetsiaalsete madratsite ja voodite kasutamine**
- **Lamatishaavandite puhastamine, korrastamine**
- **Haavahooldusvahendite kasutamine**
- **Minimaalseid dokumenteerimise soovitused lamatishaavandi korral**





Ravijuhend ei hõlma

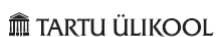
- Lamatiste ennetamine ja ravi lastel
- Lamatiste ennetamine ja hooldus kodustes tingimustes, ent juhendi rakendamisel saab soovitusi kasutada patsiendi lähedaste ja hooldajate nõustamisel
- Lamatiste kirurgiline ravi



Peamised soovitused lamatishaavandi ennetamisel (1)

Õigeaegne kõrge lamatiste tekkeriskiga patsientide avastamine

– Lamatiste tekkeriski hindamine Braden skaalaga





Bradeni skaala...

... kasutades hinnatakse patsiendi riske kuue mõjutaja suhtes 3–4 punkti skaalal:

1. **TUNDLIKKUS** – võime teadlikult reageerida survest tingitud ebamugavusele;
2. **NAHA NIISKUSASTE** – millisel määral on nahk kokupuutes niiskusega;
3. **AKTIIVSUS** – patsiendi füüsilise aktiivsuse tase;
4. **LIKUVUS** – võime muuta ja kontrollida kehaasendit;
5. **TOITUMINE** – tavapärase toitumismuster;
6. **HÕÖRDUMINE** – keha asendi muutmisel tekkiv naha hõõrdumine.

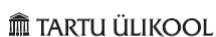



Bradeni skaala - tulemused

Mida väiksem on punktisumma, seda suurem on lamatiste tekkerisk.

Lamatiste tekkeriski taseme jaotus Bradeni skaala tulemuste alusel:




- Alla 9 – väga kõrge risk
- 10–12 kõrge risk
- 13–14 mõõdukas risk
- 15–18 madal risk



 **Peamised soovitused
lamatishaavandi ennetamisel (2)**

**Vähendada surve jaotuvust patsiendi ja
kontaktpinna vahel**

- Sobiva madratsi, kattemadratsi või lambanaha kasutamine

  World Health Organization  Eesti Haigekassa

 **Madratsite klassifikatsioon**

- **Staatilised ehk lihttehnoloogilised madratsid. Staatilised madratsid on kõik püsiva survejaotusega (PSJ) ja erinevad üksteisest madratsi täitematerjali järgi.**
 - Standardne staatiline madrats – tavaline siledapinnaline vahtmadrats.
 - Alternatiivne staatiline madrats – kõik standardmadratsist erineva sisuga madratsid: kuubikujulisteks sektsioonideks jagatud vahtmadrats (munarestmadrats), geel-, helme-, fiiber-, õhk-, vesimadrats/kattemadrats ja meditsiiniline Austraalia lambanahk.
- **Dünaamilised ehk kõrgtehnoloogilised madratsid/seadmed. Sellesse klassi kuuluvad nii püsiva (PSJ) kui ka muutuva survejaotusega (MSJ) madratsid, neid ühildab sisse ehitatud õhuringluseade.**
 - PSJ madratsitest on kõrgtehnoloogilised: *air-fluidised*- ja *low-air-loss*-madratsid.
 - MSJ (AP) madratsid/seadmed sisaldavad rohkem ja/või mitmes kihis õhukambreid, mis täituvad ja tühjenevad õhuga, muutes seejuures patsiendi erinevatele kehapiirkondadele avalduva surve kestust.

  World Health Organization  Eesti Haigekassa



Peamised soovitused lamatishaavandite ravis (1)

Patsiendi seisundi hindamine, mis võimaldaks otsustada lisaennetus- või tekkinud lamatishaavandi ravimeetmete vajaduse üle

- Lamatiste astme määramine EPUAP/NPUAP klassifikaatori abil



EPUAP/NPUAP lamatisastmete klassifikatsioon:

- **I aste – mittekahvatav erüteem.**
- **II aste – osaline nahakihtide kahjustus**
- **III aste – täielik nahakihtide kahjustus**
- **IV aste – nahakoe täielik hävimine**
- **Aste ei ole määratav – haavandi sügavus ei ole teada**
- **Kahtlus sügava koekahjustuse suhtes – sügavus ei ole teada**





Peamised soovitused lamatishaavandite ravi (2)

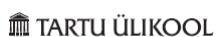
Lamatishaavandi mõõtmine ja dokumenteerimine, mis aitab hinnata haavandi paranemist ning ravi tõhusust.

- Ennetusmeetmete plaan lamatiste tekkersikiga patsientidele
- Lamatishaavandi hooldusplaan



Ennetusmeetmete plaanis dokumenteeritakse:

- **Plaani täitmise kuupäev ja planeeritud järgmise täitmise kuupäev**
- **Lamatiste tekkerisk Braden skaala skoori järgi**
- **Hinnang nahapiirkondadele riskipiirkonnas**
- **Kaasuvad seisundid, mis mõjutavad lamatiste teket ja süvenemist**
- **Millisel määral on patsient võimeline ennast ise abistama**
- **Planeeritud ennetavad meetmed**



RAVIJUHEND **Lamatishaavandi hooldusplaanis dokumenteeritakse:**

- **Lamatiste tekke aeg**
- **Lamatiste aste**
- **Lamatiste mõõdud**
- **Hinnang lamatiste põletikutunnustele**
- **Hinnang valule**
- **Hinnang patsiendi toitumisele**
- **Hinnang patsiendi valmisolekule ennast aidata**
- **Planeeritud tegevused**
 - Lisatoidu vajadus
 - Valuravi
 - Bakterioloogilise külvi vajadus
 - Planeeritud haavahooldusvahendid
 - Planeeritud puhastusvahendid
 - Planeeritud katmisvahendid

 TARTU ÜLIKOOL  World Health Organization  Eesti Haigekassa

RAVIJUHEND

RAKENDUSKAVA

 TARTU ÜLIKOOL  World Health Organization  Eesti Haigekassa

RAVIJUHEND **TEGEVUSED RAKENDUMISEKS**

- **Trükiversioon (Tiraaž ?)**
- **Veebiversioon (pdf, epub) ravijuhendist**
- **Koolitused**
 - Võtmekoolitajate koolitamine ja koolitusmaterjalide ettevalmistamine
 - Õendusjuhtidele infopäev ?
 - E-koolitus?
- **Tooted (sh koolitusel kasutamiseks)**
 - Videoklipp – Bradeni kasutamisest
 - Põhilised soovitused vms
 - Patsiendi juhendmaterjal
- **Eeltingimused** – Braden, madratsid, lamatise kodeerimine ja dokumenteerimine

RAVIJUHEND **MÕÕTMINE e. INDIKAATORID**

1. **Braden on kasutusel** (nt erinevate riskitasemetega patsientide osakaal osakonnas/haiglas)
2. **Lamatishaavandi tekkimine 72 tunni jooksul või hiljem alates haiglasse võtmisest**
 - 2., 3. või 4. astme lamatishaavandiga patsientide osakaal
3. **Õendus-hooldustöötajate koolitused – isikute arv/tundide arv**
4. **Võtmekoolitaja olemasolu ja arv asutuses?**
5. **Audit/sihtvalik**
6. **Rakendusuuringud**




Kommentaariid ravijuhendi töoversioonile

I Ettepanek/soovitus sõnastuse muutmiseks (uus sõnastus)

1. Lühike põhjendus
2. Süstemaatiline faktipõhine kokkuvõte muutmissettepaneku aluseks olevatest kliinilistest uuringutest või nende ülevaadetest, lähtudes ravijuhendi väljatöötamisel oluliseks peetud tulemusnäitajate nimekirjast (vt juhendi eelnõu lisa) koos täpsete viidetega allikaile.

II Märkused vormi ja kasutajasõbralikkuse osas koos lühikese põhjendusega.


 World Health Organization
  Eesti Haigekassa



TÄNUD KUULAMAST!


 World Health Organization
  Eesti Haigekassa